

Отримано 22.05.24
Голова спеціалізованої
вченої ради ДФ-26.133.068
г.ф.м., проф. Махачашвілі Р.К.

Голові спеціалізованої вченої ради
ДФ 26.133.068
у Київському столичному університеті
імені Бориса Грінченка
доктору філологічних наук, професору,
завідувачу кафедри германської філології
Факультету романо-германської філології
Русудан МАХАЧАШВІЛІ

Рецензія

Рецензента **Бобер Наталії Миколаївни**, кандидата філологічних наук, доцента, доцента кафедри германської філології Факультету романо-германської філології Київського столичного університету імені Бориса Грінченка, про дисертацію **Сіваєвої Ольги Сергіївни «Вербалізація HEALTH в англomовному медійному дискурсивному просторі»**, подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 035 Філологія галузі знань 03 Гуманітарні науки.

Актуальність дисертаційного дослідження.

З урахуванням важливості здоров'я у сучасному суспільстві, дослідження вербалізації терміну "Health" у медійному дискурсі має стратегічне значення для розуміння впливу медіа на формування поглядів та уявлень про здоров'я серед аудиторії. Враховуючи розвиток медійних технологій та зміни у способах сприйняття інформації, аналіз вербалізації терміну "Health" дозволить виявити тенденції у використанні цього поняття, розкрити його концептуальні зміни відповідно до суспільних та культурних контекстів, а також з'ясувати, як медійний дискурс впливає на уявлення про здоров'я та сприйняття здоров'я в сучасному суспільстві.

Актуальність дослідження цієї теми полягає у фокусі численних сучасних досліджень на аналіз медійного дискурсу за допомогою методів корпусної лінгвістики та дискурсивного аналізу. Зростаючий інтерес до цієї проблематики пояснюється необхідністю з'ясування того, як медіа відображають та сприймають поняття здоров'я на різних етапах суспільного розвитку. Методи корпусної лінгвістики дозволяють систематично аналізувати великі обсяги медійних текстів, виявляти найчастіші сполучення слів з темою здоров'я та досліджувати зміни у вживанні цих термінів з часом. Додавання дискурсивного аналізу допомагає розуміти контекстуальні та соціокультурні чинники, які впливають на сприйняття поняття здоров'я в медійному просторі преси та таблоїдів протягом різних історичних періодів, що дає змогу не лише виявляти відмінності у використанні термінів про здоров'я, але й розуміти зміни у сприйнятті здоров'я та його ролі в сучасному медійному просторі. Медійний дискурс є взаємодією через мовну платформу, спрямованою на аудиторію, і

характеризується груповою співвіднесеністю, публічністю, орієнтованістю та масовою спрямованістю, що впливає на різні групи одночасно. Такий дискурс формує комунікативно-когнітивний феномен, дослідження якого дозволяє науково осмислити знання, відображені у практиці сучасного життя.

Світова пандемія COVID-19 підкреслила важливість здоров'я та безпеки для суспільства. Питання здоров'я стали ще більш актуальними, а медійний дискурс навколо цих питань зазнає значних змін та активної уваги.

Наукова новизна результатів дисертації.

Швидкі та значні зміни в медіа-індустрії, викликані цифровою трансформацією, створюють нові можливості та виклики для медійного дискурсу.

Наукова новизна дисертації полягає у вивченні вербалізації поняття "HEALTH" у англomовному медійному дискурсі за допомогою корпусного аналізу для формування лексичних конструкцій, що відображають це поняття. На основі результатів корпусного аналізу проведено порівняльний аналіз використання "HEALTH" у різних джерелах медіа. **Використання корпусного аналізу** для вивчення пропонованих лексичних одиниць у британській пресі дозволяє виявити способи представлення "HEALTH" та семантичні особливості лексичних одиниць у реальних мовних контекстах. Аналіз мовних особливостей медійного дискурсу сприяє кращому розумінню впливу медійних текстів на аудиторію, а також може служити інструментом для дослідження мовлення у медійному середовищі.

Методи корпусного аналізу використовуються для ідентифікації ключових лексичних одиниць, пов'язаних з "HEALTH", та визначення частотності їх вживання для виявлення тенденцій у медійних текстах різних часових періодів. Це дозволяє отримати кількісні дані для подальшого аналізу. Таким чином, дослідження відкриває нові перспективи для аналізу, сприяє розширенню розуміння мови медійних текстів і сприяє подальшому розвитку дискурсивних медійних досліджень.

Теоретичне і практичне значення результатів дисертації.

У теоретичному аспекті робота Сіваєвої О.С., безперечно, має теоретичну значущість, та охоплює декілька ключових аспектів:

1. Вивчення поняття HEALTH у медійному дискурсі, що відображає його багатогранність та складність. HEALTH аналізується як складне явище, що включає в себе медикобіологічні, філософські, психологічні та культурні аспекти.
2. Дослідження мовних засобів репрезентації HEALTH у медійному дискурсі, які відображають значне різноманіття та важливість цієї теми у суспільстві.

3. Використання лінгвістичних конструкції для вираження різних аспектів HEALTH, його сутності та впливу на громадське життя.

4. Аналіз лінгвістичних аспектів теми здоров'я у сучасному суспільстві. Дослідження дисертантки може послужити методологічним фундаментом для подальших наукових розвідок у галузі лінгвістики, медійної комунікації та культурології.

Практичне значення цього дослідження полягає в його важливості для різних лінгвістичних дисциплін та пов'язаних галузей, таких як медійна лінгвістика, семантика та семіотика, корпусна лінгвістика, соціолінгвістика, культурологія та мовна освіта. Аналіз вербалізації поняття HEALTH допомагає розкрити значення та відтінки мовних одиниць, використовуваних у медійному дискурсі щодо здоров'я, що може бути корисним для медійних аналітиків, редакторів та журналістів, які працюють з англійськими медійними матеріалами. Результати дослідження також можуть знайти застосування у навчанні англійської мови, зокрема при вивченні медійного стилю, лексики, та тем, пов'язаних з медійним контекстом.

Отже, дисертація пропонує практичні модули для різних аудиторій, включаючи фахівців з медійного дослідження, журналістів, редакторів та студентів, які вивчають англійську мову.

Наукова обґрунтованість результатів дослідження, наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Наукова обґрунтованість результатів дослідження теми "Вербалізація HEALTH в англійському медійному дискурсивному просторі" базується на детальному аналізі медійних текстів, а також теоретичних підходах до вивчення дискурсу, семантики та соціокультурних аспектів мовлення. Результати дослідження підкріплені аналізом широкого спектру джерел і публікацій, що охоплюють медійний дискурс про здоров'я.

Наукові положення, висновки і рекомендації, які формулюються в дисертації, ґрунтуються на дослідженні мовних конструкцій та їхнього впливу на сприйняття та розуміння поняття HEALTH у медійному середовищі. Автор обґрунтовує свої висновки за допомогою аналізу даних, порівняльної лінгвістичної статистики та теоретичних концепцій, що допомагають розкрити значення та варіативність використання мовних засобів у контексті здоров'я.

Рекомендації, що надаються на основі результатів дослідження, виокремлюють ключові аспекти вербалізації HEALTH у медійному дискурсі та надають практичні поради для медійних фахівців, які працюють з цією тематикою.

Загальні висновки дисертаційного дослідження Сіваєвої О.С., на нашу думку, логічні й переконливі та відбивають поставлені завдання та результати проведеної роботи.

Текст рецензованої дисертаційної праці коректний, логічно викладений з вдало використаним термінологічним апаратом.

Рівень виконання поставленого наукового завдання та оволодіння здобувачем методологією наукової діяльності.

З огляду на наведені дані та результати дослідження, можна зробити висновок, що здобувачка виявила високий рівень виконання наукового завдання з аналізу вербалізації HEALTH в англomовному медійному дискурсивному просторі. Вона чітко визначила цільові аспекти дослідження та впевнено реалізувала методологію наукової діяльності, використовуючи різноманітні підходи та інструменти аналізу.

Методика дослідження, згідно з метою та завданнями дисертації, ґрунтується на комбінації дискурс-аналізу та контекстуально-інтерпретаційного аналізу. Вдало застосовані підходи, дозволили дисертантці ідентифікувати та виділити мовні одиниці, що стовувалися концепції HEALTH у медійному дискурсі.

Здобувачка продемонструвала глибоке розуміння теоретичних концепцій, пов'язаних з медійним дискурсом, лінгвістичними аспектами та соціокультурним значенням поняття HEALTH. Крім того, вона виявила вміння застосовувати ці знання для аналізу мовних конструкцій та їхнього впливу на сприйняття медійних повідомлень про здоров'я.

Корпусний аналіз включав у себе створення корпусів медійних текстів, їх подальшу обробку за допомогою програмного забезпечення (Sketch Engine, Voyant Tools), та був основним для аналізу вербалізації поняття HEALTH, що дозволило виявити частотність, ключові лексичні одиниці, та визначити тенденції їх використання у різних періодах.

Оволодіння здобувачкою методологією наукової діяльності було ефективним, що відобразилося в системному підході до збору та обробці даних, аналізі результатів та формулюванні висновків та рекомендацій. Дисертантка також продемонструвала здатність до самостійної роботи, критичного мислення та творчого підходу до вирішення наукових завдань. Застосування семантичної просодії дозволило проаналізувати оцінкове значення та емоційне забарвлення мовних одиниць, пов'язаних зі здоров'ям, у медійних текстах, що сприяло більш глибокому розумінню суб'єктивної природи медійного дискурсу про HEALTH.

Кількісний аналіз та порівняльний метод використовувалися для узагальнення отриманих результатів і виявлення загальних та відмінних тенденцій у вербалізації поняття HEALTH. Це дозволило зробити висновки щодо еволюції та різноманіття представлення теми здоров'я у медійному просторі.

Отже, можна стверджувати, що здобувачка успішно впоралася з поставленим науковим завданням та виявила високий рівень оволодіння

методологією наукової діяльності у контексті вивчення вербалізації HEALTH в медійному дискурсі.

Дисертацію виконано відповідно до наукової теми Інституту філології Київського університету імені Бориса Грінченка «Розвиток європейських мов і літератур в контексті міжкультурної комунікації» (2016–2021) (реєстраційний номер: 0116U006607) та наукової теми факультету романо-германської філології «Цифрова трансформаційна лінгвістика та міжкультурна комунікація романо-германських мов» (2023–2028) (реєстраційний номер: 0123U102796).

Тему дисертаційного дослідження затверджено на засіданні Вченої ради Київського університету імені Бориса Грінченка (протокол № 9 від 29 жовтня 2020 р.) та уточнено на засіданні Вченої ради Київського університету імені Бориса Грінченка (протокол № 11 від 27 грудня 2023 р.).

Апробація результатів дисертації. Повнота викладу основних результатів дисертації у наукових публікаціях.

Дисертація, виконана Сіваєвою О.С., є самостійним науковим дослідженням актуальної проблеми, містить оригінальні підходи до розв'язання теоретичних і практичних завдань. Основні положення дисертації містять елементи новизни. Наукові положення повністю обґрунтовані і отримали необхідну апробацію на наукових конференціях.

Основний зміст наукової праці розглядається у 20 наукових творах, серед яких 19 є самостійними роботами. 7 статей (з них 1 написано у співавторстві) були опубліковані у виданнях, включених до Переліку наукових фахових видань України на момент публікації. Також у 13 публікаціях додатково розглядаються наукові результати дисертації.

Теоретичні підходи та практичні висновки здійсненого дослідження були активно висвітлені на різних науково-практичних конференціях, зокрема:

міжнародних: II Міжнародній науково-практичній конференції «Філологічні і педагогічні студії у вітчизняній та зарубіжній науці XXI сторіччя» (м. Київ, листопад 2020); Міжнародній науково-практичній конференції «Концептуальні проблеми розвитку філологічних наук у сучасному полікультурному просторі» (Київ, червень 2021); The 11th Annual Alabama Languages Conference «Embracing Language in a Changing World», 19.02.2021, The University of Alabama (Tuscaloosa, Alabama, USA, February 2021); The 4-th Białystok-Kiev Conference of Theoretical and Applied Linguistics. Language in Context: Perspectives from Linguistics, Translation Studies, and Language Education, 2-3 December 2021; VII Міжнародній науково-практичній конференції «Сучасні проблеми германського та романського мовознавства» (м. Рівне, лютий 2022); XXII Міжнародній науково-практичній конференції «Людина, культура, техніка у новому тисячолітті» (м. Харків, квітень 2022); XVI Міжнародній науковій онлайн-конференції «Пріоритети германської та

романської філології» (м. Луцьк, жовтень 2022); The 5-th Białystok-Kiev Conference of Theoretical and Applied Linguistics. Language in Context: Perspectives from Linguistics, Translation Studies, and Language Education, 2-3 December 2022; Огнев'юківські читання «Освіта – сутність часу»; Міжнародному науковому форумі «Лінгвофілософський підхід до мови: основні напрями і парадигми» (Київ, квітень 2023); IV Міжнародній конференції «Актуальні проблеми романо-германської філології» (м. Київ, травень 2023);

всеукраїнських: VI Всеукраїнській науково-практичній конференції «Інноваційні тенденції підготовки фахівців в умовах полікультурного та мультилінгвального глобалізованого світу» (м. Київ, квітень 2021); V Всеукраїнській науково-практичній конференції студентів, магістрантів, аспірантів і молодих учених «Актуальні проблеми літературознавства та мовознавства» (м. Київ, листопад 2020).

Структура та зміст дисертації, її самостійність, завершеність, відповідність вимогам щодо оформлення й обсягу.

Дисертацію структуровано відповідно до визначеної мети та поставлених завдань, сформульованих у вступі, що містить характеристику актуальності, наукової новизни, об'єкта, предмета дослідження, теоретичного і практичного значення, методів і апробації роботи. Усіх формальних вимог у роботі дотримано.

Дисертаційне дослідження складається з анотації українською, англійською, вступу, чотирьох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи складає 302 сторінки, обсяг основного тексту – 251 сторінка, 19 сторінок – анотації. Список використаних джерел містить 290 найменувань, з них 87 кирилицею та 183 латиницею, 17 – словники та довідкові ресурси, та 3 – джерела ілюстративного матеріалу. Дисертація містить 40 таблиць та 66 рисунків.

У першому розділі дисертаційної роботи представлено теоретичні засади дослідження HEALTH у медійному дискурсивному просторі, його багатогранність та складність. Важливість теми здоров'я в медійному просторі зростає завдяки її впливу на соціальні, політичні та економічні процеси. HEALTH аналізується не лише як медичне або біологічне поняття, але також як складний феномен, що досліджується в контексті філософії, психології та культурології.

Вдалим є акцент дисертантки на лінгвістичні засоби репрезентації здоров'я у медійному дискурсі, що відображають значну різноманітність та важливість цієї теми у суспільстві, використовуючи різні лінгвістичні конструкції для вираження різних аспектів здоров'я, його збереження та впливу на громадське життя.

У другому розділі сконцентровано увагу на методологію дослідження HEALTH у англomовному медійному дискурсі.

Дисертантка представила п'ять етапів дослідження, що дозволило забезпечити всебічний аналіз концепту HEALTH з урахуванням його лінгвістичних особливостей, контекстуальних факторів, емоційного забарвлення та культурних аспектів.

Третій розділ присвячено проведенню корпусного дослідження HEALTH у медійному просторі в текстах видань The Economist, The Guardian, The Mirror.

Важливо відзначити, що спосіб вираження поняття HEALTH суттєво різниться у трьох вивчених газетах: автори статей у виданні The Economist акцентують увагу читачів на економічних аспектах здоров'я; у медійному дискурсі The Guardian основний акцент робиться на соціальній справедливості, тоді як у The Mirror найбільший акцент робиться на особистих історіях людей.

У четвертому розділі дисертації проведено аналіз семантичного просодії концепту HEALTH у медійному просторі за 2020–2021 роки, охопивши видання The Economist, The Guardian, The Mirror. Лексеми, такі як PANDEMIC, DOCTOR, VACCINE, які увійшли до складу тезаурусу HEALTH, стали основою дослідження семантичної просодії поняття HEALTH у медійному дискурсі.

Особливо імпонує те, що викладено авторський погляд на важливість теми здоров'я в медійному просторі, застосування корпусного аналізу для дослідження вербалізації поняття HEALTH, що підтвердило його варіативність та динамічність в текстах видань The Economist, The Guardian, The Mirror.

У статті «Does the pandemic come with a silver lining? A contrastive corpus study of collocations with 'pandemic' in media texts», опублікованій у співавторстві з Цапро Г. Ю., внесок Сіваєвої О. С. полягає у тому, що вона висунула гіпотези дослідження, підбрала методики аналізу відібраного корпусу даних, розробила критерії аналізу, а також здійснила статистичну обробку та аналіз корпусних даних. Зокрема, вона дослідила дієслова, які поєднуються зі словом «pandemic» як підметом та додатком, що становить найбільш репрезентативну групу словосполучень у медіа-текстах, що охоплює 50% тексту статті.

Робота істотно вирає завдяки чисельним таблицям, діаграмам, рисункам, які покращують візуальне сприйняття матеріалу й певних положень дисертації.

Дотримання академічної доброчесності у дисертації та наукових публікаціях. Відсутність (наявність) академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації. На підставі аналізу тексту дисертації та докладної перевірки за допомогою спеціалізованих інструментів і експертної оцінки, можна встановити, що автор самостійно виконав дисертацію та наукові публікації. Вони не містять жодних ознак академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації, вигадкування чи самоплагіату.

Дискусійні положення та зауваження до дисертації.

Основні дискусійні моменти вже обговорено під час аналізу змісту розділів дисертації. Тут наведемо лише окремі загальні міркування. Окремі положення дисертації спонукають до дискусії, а деякі аспекти потребують уточнень:

1. На сторінці 10 Вами було зазначено: Дослідження фокусується на дискурсивній репрезентації HEALTH через аналіз ключових лем – PANDEMIC, DOCTOR, VACCINE – та інтерпретації їхньої семантичної просодії у медійному дискурсивному просторі. Уточніть будь ласка, значення поняття "лема" ? Чим ви поясните фокус на ключові лема, такі як: ПАНДЕМІЯ, ЛІКАР, ВАКЦИНА, а не ТІЛО, ХАРЧУВАННЯ, СТРЕС, СЕРЦЕ до прикладу?

2. На сторінці 81 Ви зазначили, що в корпусі слід урахувати не лише кількість вживання слів (токенів), але й різноманітність цих слів (типів), тобто коефіцієнт лексичного різноманіття. Чи вираховували Ви показник лексичного різноманіття у Вашій роботі? В чому його унікальність у медійно-дискурсивному просторі?

3. Шановна Ольго Сергіївно, як впливає вербалізація поняття "здоров'я" у медійному дискурсі на уявлення суспільства про здоров'я та спосіб життя?

Висловлені коментарі та зауваження не є категоричними. Позиції та переконання авторки мають право на відстоювання під час захисту дисертації.

Загальний висновок про рівень набуття здобувачем теоретичних знань, відповідних умінь, навичок та компетентностей.

Ольга Сергіївна Сіваєва проявляє високий рівень теоретичних знань та практичних навичок, що дозволяють їй проводити незалежні дослідження, проводити аналіз та формулювати висновки. Крім цього, вона володіє умінням ідентифікувати проблематичні питання та визначати потенційні напрямки подальших досліджень. Важливо відзначити, що всі висловлені в документах думки О.С. Сіваєвої не є критикою, а, навпаки, вони відображають її рефлексії та роздуми щодо актуальних аспектів її дисертаційної роботи.

Загальна оцінка дисертації і наукових публікацій щодо їхнього наукового рівня з урахуванням дотримання академічної доброчесності та щодо відповідності вимогам.

Зазначені вище зауваження та коментарі мають значущий дискусійний потенціал та активно обговорюються в науковому співтоваристві. Важливо відзначити, що їхня присутність не лише не призводить до зниження наукової новизни та теоретичної та практичної значущості дисертації, але й може стимулювати подальші дослідження та дебати на тему вербалізації HEALTH в англomовному медійному дискурсивному просторі.

Дисертація Ольги Сергіївни Сіваєвої, присвячена темі «Вербалізація HEALTH в англomовному медійному дискурсивному просторі», є завершеною та вагомою науковою працею, яка відзначається отриманням нових важливих наукових результатів у галузі дослідження вербалізації HEALTH в медійному просторі.

Дисертація відповідає п.6-9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. №44 (зі змінами), наказу Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 №40 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації», затвердженого Міністерством юстиції України 03.02.2017 за №155/30023, а авторка роботи – Сіваєва Ольга Сергіївна – заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 035 Філологія.

Рецензент:

кандидат філологічних наук,
доцент, доцент кафедри германської філології
Факультету романо-германської філології
Київського столичного університету
імені Бориса Грінченка

Наталія БОБЕР

